

“นิทานซินเดอเรลลาของชนกลุ่มน้อย
ตอนใต้ของจีน
“Cinderella’s Tales of Southern
Chinese Minorities”

สุภาชา ศรีรัตนบัลล์

Suphacha Sriratanaban

อาจารย์ คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่

Chiang Mai University

๐ บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออธิบายถึงลักษณะโครงสร้างของนิทานแบบเรื่องซินเดอเรลลาของชนกลุ่มน้อยตอนใต้ของจีน และวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างนิทานซินเดอเรลลาของชนกลุ่มน้อยตอนใต้ของจีนกับนิทานซินเดอเรลลาของไทย ผลการศึกษาวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่านิทานแบบเรื่องซินเดอเรลลาของชนกลุ่มน้อยตอนใต้ของจีนมีโครงสร้างซับซ้อนที่เกิดจากการผนวกรวมระหว่างเรื่องเย่เซี่ยนซึ่งเป็นนิทานซินเดอเรลลาสำนวนเก่าแก่ที่สุด กับนิทานแบบเรื่องเจ้าป่าวู จากการเปรียบเทียบพบว่า นิทานซินเดอเรลลาของชนกลุ่มน้อยตอนใต้ของจีนกับนิทานปลาทูทองของไทยมีความคล้ายคลึงกัน โดยมีโครงสร้างซับซ้อนเช่นเดียวกัน และมีอนุภาคหลายอย่างคล้ายคลึงกัน สะท้อนถึงรากเหง้าทางวัฒนธรรมที่ชนกลุ่มน้อยทางตอนใต้ของจีนและชาวไทยมีร่วมกัน

◎ **Abstract**

This article aims at describing the structures of the Cinderella tales of ethnic minorities in southern China, and comparing the Cinderella tales of ethnic groups in southern China with those of Thailand. Past studies have shown that the Cinderella type tale of ethnic minorities in southern China has a complex structure which is derived from a combination of the oldest Cinderella version called the Yexian tale and the Snake-bridegroom type tale. Through comparison, it is found that the Cinderella tales from southern China share similar structures and motifs with the Golden Goby tale in Thai culture, reflecting the shared cultural roots of ethnic groups in southern China and the Thai people.

๐ บทนำ

การศึกษาในเชิงคติชนวิทยามีการรวบรวมนิทานพื้นบ้าน (folktales) จากเขตวัฒนธรรมต่าง ๆ และนำมาประมวลจัดแบ่งหมวดหมู่ตามลักษณะโครงเรื่อง เรียกว่า “แบบเรื่องนิทาน” (tale type) นิทานที่มีโครงเรื่องหลักคล้ายคลึงกันจะถูกจัดให้อยู่ในแบบเรื่องเดียวกัน ในปัจจุบันระบบการจัดแบ่งแบบเรื่องที่ใช้อ้างอิงอย่างแพร่หลายในระดับสากลก็คือ ดัชนีแบบเรื่องนิทานพื้นบ้านของอาร์เน-ทอมป์สัน (Arne-Thompson Tale Type Index) หรือดัชนี AT ซึ่งจัดนิทานเป็นหมวดหมู่ ในแต่ละหมวดหมู่จัดแบ่งเป็นแบบเรื่องและกำหนดหมายเลขกำกับ เช่น แบบเรื่อง AT๓๒๘ เด็กชายผู้ขโมยสมบัติยักษ์ โดยมีจำนวนแบบเรื่องทั้งหมดมากกว่า ๒,๔๐๐ แบบเรื่อง^๒ ในจำนวนแบบเรื่องที่มีอยู่มากมายนั้น พบว่านิทานแบบเรื่องหนึ่งที่แพร่หลายมากที่สุดในโลกก็คือเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กสาวที่ถูกแม่เลี้ยงใจร้ายยกฉ้อแม่เลี้ยงรังแก แต่ได้รับความช่วยเหลือจากอำนาจวิเศษ ฝ่าฟันอุปสรรคหรือต้องพิสูจน์ตัวตนจนในที่สุดได้แต่งงานกับเจ้าชาย โครงเรื่องดังกล่าวปรากฏทั้งในทวีปเอเชีย ยุโรป แอฟริกา และอเมริกา โดยมีชื่อเรียกตัวละครแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ ดัชนี AT ได้จัดนิทานลักษณะดังกล่าวอยู่ในแบบเรื่อง AT510 ซินเดอเรลลากับหมวกที่ทำจากต้นกก (Cinderella and Cap O'Rushes) โดยสรุปลำดับเหตุการณ์หลักของเรื่องไว้ดังต่อไปนี้^๓

๑. นางเอกผู้ถูกรังแก (The Persecuted Heroine) (a.) นางเอกถูกรังแกจากแม่เลี้ยงและลูกสาวแม่เลี้ยง และ (a1) ต้องอยู่ในเตาไฟหรือนอกองชี่เก้า และ (a1) แต่งตัวในชุดเสื้อผ้าโกโรโกโส เช่น ใส่หมวกที่ทำจากต้นกก หรือเสื้อคลุม

^๒ อ่านเพิ่มเติมเกี่ยวกับแบบเรื่องนิทานและดัชนี AT ใน ศิริพร ณ ถลาง, **ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน นิทานพื้นบ้าน**, กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒, หน้า ๗๔-๑๒๔.

^๓ Arne, Annti, translated and enlarged by Thompson, Stith. **The Types of the Folktale: A Classification and Bibliography**, Fourth Printing, Helsinki : Academia Scientarum Fennica, 1987, p.175.

ที่ทำจากไม้ (b.) นางเอกปลอมตัวหนีจากพ่อแท้ๆ ที่ต้องการแต่งงานกับตน (c.) นางเอกถูกพ่อไล่ออกจากบ้านเพราะบอกว่ารักพ่อเหมือนเกลือ (d.) นางเอกจะถูกฆ่าตายโดยคนรับใช้

๒. การได้รับความช่วยเหลือจากอำนาจวิเศษ (Magic help) ระหว่างที่นางเอกต้องทำหน้าที่เป็นคนรับใช้ (ที่บ้านหรือในหมู่คนแปลกหน้า) นางได้รับคำแนะนำ ได้รับความช่วยเหลือ หรือได้รับอาหารจาก (a.) แม่ที่เสียชีวิตไปแล้ว (b.) ต้นไม้ที่ขึ้นบนหลุมศพแม่ (c.) ผู้มีอำนาจเหนือธรรมชาติ (d.) นก (e.) แพะแกะหรือวัว (f.) ต้นไม้วิเศษที่งอกจากซากศพแพะหรือวัวที่ถูกฆ่า

๓. การได้พบกับเจ้าชาย (Meeting the prince) (a.) นางเอกได้สวมชุดที่สวยงามเต้นรำกับเจ้าชายหลายครั้ง แต่เจ้าชายตามตัวนางเอกไม่พบ หรือเจ้าชายได้พบนางเอกในโบสถ์ (b.) นางเอกบอกไปว่าตนถูกทารุณขณะเป็นคนรับใช้ (c.) มีคนเห็นนางเอกในชุดสวยงามอยู่ภายในห้องของเธอหรือในโบสถ์

๔. การพิสูจน์ตัวตน (Proof of identity) (a.) นางเอกพิสูจน์ตัวตนด้วยการทดสอบสวมรองเท้า (b.) นางเอกพิสูจน์ตัวตนจากแหวนที่นางโยนใส่ในเครื่องดื่มหรืออบในขนมปังให้เจ้าชายกิน (c.) นางเอกเท่านั้นที่สามารถเด็ดแอปเปิลทองคำที่อัศวินปรารถนาจะครอบครอง

๕. การแต่งงานกับเจ้าชาย (Marriage with Prince)

๖. คุณค่าของเกลือ (Value of Salt) พ่อนางเอกได้กินอาหารที่ไม่ใส่เกลือ จึงเข้าใจความหมายที่นางเอกบอกว่ารักพ่อเหมือนเกลือ

นิทานแบบเรื่องซินเดอเรลลาจำนวนมากที่มีชื่อเสียงมากที่สุดในโลกก็คือสำนวนของชาร์ลส์ แปร์โรลต์ (Charles Perrault) นักเขียนชาวฝรั่งเศส เรื่อง Cendrillon รวมอยู่ในหนังสือ Histoires ou Contes du Temps Passé (Stories or Tales from Past Times) ตีพิมพ์เมื่อปี ค.ศ. ๑๖๙๗ เป็นต้นแบบของตัวละครซินเดอเรลลาในการ์ตูนวอลท์ดิสนีย์ที่มีชื่อเสียงโด่งดังไปทั่วโลก และนิทานเรื่อง Aschenputtel จากหนังสือเทพนิยายกริมม์ (Grimms' Fairy Tales) รวบรวมโดยสองพี่น้องยาโคบและวิลเฮล์ม กริมม์ (Jakob and Wilhelm Grimm) ชาวเยอรมัน ตีพิมพ์ครั้งแรก เมื่อปี ค.ศ. ๑๘๑๒

หากมองถึงนิทานพื้นบ้านของไทยแล้ว จะพบว่านิทานพื้นบ้านไทยที่สามารถจัดอยู่ในแบบเรื่องซินเดอเรลลาได้คือเรื่องปลาบู่ทอง ซึ่งมีหลากหลายสำนวนแตกต่างกันไปในแต่ละภาคของไทย ศิราพร ณ ถลาง ได้สรุปลำดับเหตุการณ์ของเรื่องปลาบู่ทองโดยเทียบเคียงกับลำดับเหตุการณ์ของแบบเรื่อง AT510 ดังต่อไปนี้^๔

๑. เอื้อยถูกกลั่นแกล้ง (a.) แม่เลี้ยงและน้องสาวแกล้งให้ทำงานหนักในบ้าน

๒. มีอำนาจวิเศษคอยช่วยเหลือ (a.) จากแม่ของเธอซึ่งตายไปแล้วไปเกิดเป็นปลาบู่ทอง (b.) ปลาบู่ทองเกิดเป็นต้นมะเขือ (c.) จากต้นโพธิ์เงินโพธิ์ทอง

๓. ทำวพรหมทัตมาเห็นต้นโพธิ์เงินโพธิ์ทอง

๔. มีแต่เอื้อยเท่านั้นที่ถอนต้นโพธิ์เงินโพธิ์ทองได้

๕. เอื้อยได้แต่งงานกับทำวพรหมทัต

๖. เอื้อยถูกแม่เลี้ยงและน้องฆ่าแล้วตายไปเกิดเป็นนกแขกเต้า ฤาษีแปลงนกแขกเต้าให้กลับเป็นเอื้อย และทำวพรหมทัตรู้ความจริงในที่สุด

ในประเทศเพื่อนบ้าน เช่น พม่า ลาว กัมพูชา เวียดนาม ก็มีการบอกเล่านิทานที่มีเนื้อหาคคล้ายคลึงกับปลาบู่ทอง ที่ผ่านมามีงานของนักวิชาการไทยที่ศึกษาเปรียบเทียบนิทานปลาบู่ทองของไทยและประเทศใกล้เคียง เช่น วิทยานิพนธ์เรื่อง “การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องนางอุทธรา” ของวรปฐมา คำหมู่ได้รวบรวมและเปรียบเทียบนิทานปลาบู่ทองหรือนางอุทธราจากทั้งสี่ภาคของไทย และนิทานของพม่า ลาว มอญ จำนวนทั้งหมด ๔๗ สำนวน ทั้งวรรณกรรมลายลักษณ์และวรรณกรรมมุขปาฐะ โดยใช้คัมภีร์ชาดกของล้านนาเป็นฉบับหลักในการศึกษาวิเคราะห์ งานดังกล่าวพบว่าเรื่องนางอุทธราได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย โดยปรากฏในรูปแบบของคำวซอ คำวธรรมและสำนวนมุขปาฐะ และ

^๔ ศิราพร ณ ถลาง, ทฤษฎีคติชนวิทยา: วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน นิทานพื้นบ้าน, หน้า ๑๐๑-๑๐๓.

พบว่านิทานนางอุทธราสำนวนต่าง ๆ มีโครงเรื่องเหมือนกัน เพียงแต่อนุภาคตัวละคร ฉาก ความคิดเชิงปรัชญา และวัฒนธรรมที่สะท้อนแผกเพี้ยนกันไปบ้าง โดยสำนวนของประเทศลาวมีความคล้ายคลึงกับสำนวนล้านนาอย่างยิ่ง^๕

นิทานแบบเรื่องซินเดอเรลลายังพบแพร่หลายในพื้นที่ต่าง ๆ ของจีน โดยพบมากที่สุดในกลุ่มน้อยทางตอนใต้ ซึ่งหมายถึงกลุ่มชาติพันธุ์ต่าง ๆ ที่กระจายอยู่ทางภาคใต้และตะวันตกเฉียงใต้ของจีนในมณฑลยูนนาน เสฉวน กวางตุ้ง กุ้ยโจว ไหหลำ และเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อแนะนำและอธิบายถึงลักษณะและโครงสร้างของนิทานแบบเรื่องซินเดอเรลลาของชนกลุ่มน้อยตอนใต้ของจีน และวิเคราะห์เปรียบเทียบระหว่างนิทานซินเดอเรลลาของชนกลุ่มน้อยตอนใต้ของจีนกับนิทานซินเดอเรลลาของไทย เพื่อเป็นแนวทางในการวิเคราะห์ถึงความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชนในพื้นที่ดังกล่าวต่อไป

๑ นิทานแบบเรื่องซินเดอเรลลาของชนกลุ่มน้อยตอนใต้ของจีน

ในภาษาจีนกลางแปลชื่อแบบเรื่องซินเดอเรลลาว่า ฮุยกุเหนียง 灰姑娘 หมายถึง หญิงสาวในกองขี้เถ้า นอกจากแบบเรื่องซินเดอเรลลาจะพบแพร่หลายมากที่สุดในกลุ่มน้อยทางตอนใต้ของจีนแล้ว นิทานซินเดอเรลลาสำนวนลายลักษณ์อักษรที่สมบูรณ์และเก่าแก่ที่สุดที่ค้นพบบนโลกก็มีที่มาจากทางตอนใต้ของจีน พบอยู่ในหนังสือรวมบันทึกปกิณกะจากสมัยราชวงศ์ถังชื่อ ไห่หวยางจ่าจู่ 酉阳杂俎 (เรื่องเบ็ดเตล็ดจากไห่หวยาง) รวบรวมโดยนักประพันธ์ต้วนเจิงชื่อ 段成式 (ค.ศ.๘๐๓-๘๖๓) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับเด็กสาวชื่อเย่เซี่ยน 叶限 ผู้ถูกแม่เลี้ยงจอมอิจฉาคอยกลั่นแกล้ง มีเนื้อหาดังต่อไปนี้^๖

^๕ วรปฐมา คำหลู่, “การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่องนางอุทตรา”, วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาและวรรณกรรมล้านนา มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, ๒๕๓๕.

^๖ (唐) 段成式撰, 曹中孚校点, 《酉阳杂俎》, 上海: 上海古籍出版社, 2012 年, 第 124 页.

คนทางใต้มีตำนานเล่าว่า ก่อนสมัยฉินและฮั่น^๗ มีหัวหน้าชาวถ้ำ^๘ แซ่จู่ชาวเผ่าเรียกเขาว่าหัวหน้าถ้ำอู่ เขามีภรรยาสองคน ภรรยาคนแรกเสียชีวิตลง ทั้งลูกสาวไว้หนึ่งคนชื่อเย่เซี่ยน เป็นเด็กเรียบริ่ยชาญฉลาด มีความสามารถในการร่อนทอง^๙ หัวหน้าถ้ำรักลูกสาวคนนี้มาก หลายปีต่อมาผู้เป็นพ่อได้เสียชีวิตลง แม่เลี้ยงจึงคอกยกนั้นแก่ลุงวังแก่เย่เซี่ยน ใช้งานเด็กสาวให้ไปตัดฟืนบนเขาสูงและไปตักน้ำจากหุบลึกอยู่บ่อย ๆ

ครั้งหนึ่งเย่เซี่ยนจับปลาได้หนึ่งตัว ปลานั้นขนาดยาวเพียงสองนิ้วกว่า มีครีประแดงและตาสีทอง เย่เซี่ยนจึงแอบนำมันมาเลี้ยงไว้ในอ่าง ปลาตัวโตขึ้นเรื่อย ๆ ทำให้ต้องเปลี่ยนอ่างที่ใช้ใส่หลายครั้ง จนกระทั่งตัวใหญ่เกินกว่าจะเลี้ยงในอ่างได้ เย่เซี่ยนจึงนำมันไปปล่อยในสระน้ำหลังบ้าน เย่เซี่ยนมักจะแอบนำเศษอาหารที่กินเหลือไปโยนให้ปลา ทุกครั้งที่นางเดินมาถึงริมสระ ปลา ก็จะช่วยมาใกล้ฝั่งและโผล่หัวขึ้นมา แต่ถ้าหากเป็นคนอื่นเดินมา มันจะซ่อนตัวไม่ปรากฏให้เห็น

^๗ ราชวงศ์ฉิน 秦 221 ปีก่อน ค.ศ.-207 ปีก่อน ค.ศ., ราชวงศ์ฮั่น 汉 202 ปีก่อน ค.ศ.-ค.ศ.220 ตามบันทึกใช้คำว่า ตังเหริน 涇人 โดยคำว่า ตัง 涇 หมายถึง ถ้ำ แต่ในที่นี้อาจไม่ได้หมายถึงคนที่อาศัยอยู่ในถ้ำ แต่หมายถึง ชนเผ่าที่อาศัยอยู่ในเขตป่าเขาห่างไกล อีกกรณีหนึ่งคือ ตังอาจเป็นคำที่ใช้เรียกหน่วยชุมชนหรือหน่วยการปกครอง Nong Xueguan 农学冠 อธิบายว่า ตัง 涇 เขียนได้อีกแบบคือ 涇 ซึ่งในเอกสารโบราณของจีนมักเรียกถิ่นที่อยู่ของชนกลุ่มน้อยตอนใต้ที่อยู่ในเขตป่าเขาว่า ซีตัง 溪洞 หมายถึง เขตที่เต็มไปด้วยถ้ำและลำธาร ต่อมาตังกลายเป็นชื่อเรียกเขตการปกครองของชนกลุ่มน้อยซึ่งอยู่ภายใต้ระบบการควบคุมของราชสำนักจีน โดยเอกสารจากสมัยราชวงศ์ซ่งระบุว่าแบ่งเขตการปกครองเป็นลั่ว 落 โจว 州 เขียน 县 และ ตัง 涇 โดยตั้งเป็นหน่วยเล็กที่สุด (农学冠, 《跨越文化孕育的灰姑娘故事》, 《广西民族研究》1998年, 第4期, 第42页.)

^๘ ต้นฉบับใช้คำว่า 淘金 ซึ่ง 淘 หมายถึง ล้างสิ่งของที่เป็นเมล็ดในหม้อหรือตะกร้า ส่วน 金 หมายถึง ทองคำ ส่วนใหญ่จึงอธิบายว่าเป็นการร่อนทอง แต่บางแหล่งข้อมูลก็อธิบายว่า หมายถึง ถักทอเสื้อผ้าด้วยเส้นด้ายทอง

แม่เลี้ยงล่วงรู้เรื่องปลาที่เยเขียนเลี้ยงไว้ แต่ไม่ว่านางจะไปแอบดูที่สระน้ำก็ครั้ง ก็ไม่เคยได้เห็นตัวปลา นางจึงหลอกเยเขียนว่า ‘ช่วงนี้เจ้าคงทำงานเหนื่อย แม่ตัดเสื้อผ้าชุดใหม่มาให้เจ้า’ จากนั้นก็แอบนำเสื้อผ้าที่เก่าขาดของเยเขียนไปซ่อนไว้ แล้วใช้ให้เยเขียนไปตักน้ำจากแหล่งน้ำซึ่งอยู่ไกลจากบ้านหลายร้อยลิ แม่เลี้ยงนำเสื้อผ้าชุดเก่าของเยเขียนมาเปลี่ยนใส่ แอบซ่อนมิดไว้ในแขนเสื้อ พอไปถึงริมสระน้ำ ก็ร้องเรียกปลาออกมา เมื่อปลาโผล่หัวขึ้นมา แม่เลี้ยงฉวยโอกาสนั้นชักมิดออกมาฟันปลาจนตาย เวลานั้นปลามีขนาดยาวถึงหนึ่งจ้งกว่า^{๑๐} แม่เลี้ยงนำเนื้อมันไปปรุงเป็นอาหาร พบว่ารสชาติอร่อยกว่าเนื้อปลาทั่วไปหลายเท่า เมื่อกินเสร็จนางก็นำก้างปลาที่เหลือไปซ่อนไว้ในกองอุจจาระ

วันต่อมาเมื่อเยเขียนไปที่ริมสระน้ำ ไม่พบตัวปลาจึงทราบความจริงว่าปลาหายไป นางวิ่งหนีไปร้องไห้ด้วยความเสียใจที่กลางป่า ทันใดนั้นปรากฏร่างบุคคลหนึ่งซึ่งปล่อยผมยาวสยาย และสวมชุดผ้าหยาบ ล่องลอยลงมาจากท้องฟ้า ร่างนั้นพูดพลอบใจเยเขียนว่า ‘เจ้าจงอย่าร้องไห้เสียใจไปเลย คนที่มาปลาดตัวนั้นก็คือ แม่เลี้ยงของเจ้า นางนำก้างปลาไปไว้ในกองอุจจาระ เมื่อเจ้ากลับไปถึงบ้าน จงนำก้างปลาออกมาซ่อนไว้ภายในห้อง หากต้องการสิ่งใดให้อริษฐานขอ จะได้สมตามความปรารถนาทุกประการ’ เมื่อเยเขียนกลับไปทำตามที่บุคคลผู้นั้นบอก ก็ปรากฏว่าได้ตามที่อริษฐานขอทุกสิ่ง ทั้งทองคำ ไข่มุก เสื้อผ้า และอาหาร

^{๑๐} จ้ง 丈 หน่วยวัดความยาวของจีน, หนึ่งจ้งเท่ากับราวสามเมตร

เมื่อถึงวันงานเทศกาลถ้ำ^{๑๑} แม่เลี้ยงไปร่วมงานโดยสั่งเย่เขียนให้ยื่นผ้าต้นผลไม้ที่ลานบ้าน เย่เขียนรอจนแม่เลี้ยงเดินจากบ้านไปไกลแล้ว จึงนำชุดที่ถักจากขนนกกระเด็นและรองเท้าทอง^{๑๒} มาสวมใส่เดินทางไปร่วมงาน เมื่อลูกสาวแม่เลี้ยงมองเห็นเย่เขียนก็จำได้และบอกแม่ของตนว่า ‘ผู้หญิงคนนั้นดูคล้ายพี่เย่เขียนมากเลย’ ทำให้แม่เลี้ยงเริ่มรู้สึกสงสัย เย่เขียนรู้ตัวว่ากำลังจะถูกจับได้ จึงรีบหนีออกจากการกลับบ้านไป และได้ทำรองเท้าหลุดไว้ข้างหนึ่ง ซึ่งมีชาวถ้ำคนหนึ่งเก็บไว้ได้ แม่เลี้ยงกลับมาถึงบ้าน เห็นว่าเย่เขียนนั่งกอดต้นไม้ตรงลานบ้านหลับอยู่ จึงไม่ได้คิดสงสัยใด ๆ อีก

เผ่าถ้ำนั้นอยู่ใกล้กับเกาะกลางทะเลแห่งหนึ่ง บนเกาะเป็นที่ตั้งของอาณาจักรถั่วฮ่าน^{๑๓} ซึ่งมีกำลังทหารเข้มแข็ง ครอบครองดินแดนหลายสิบเกาะ กินอาณาบริเวณกว้างขวางหลายพันลี้

^{๑๑} หมายถึงงานเทศกาลของชนเผ่า

^{๑๒} มีคำอธิบายแตกต่างกันออกไปเกี่ยวกับชุดและรองเท้าที่เย่เขียนสวมใส่ ในต้นฉบับเรียกชุดที่นางเอกสวมใส่ว่า 翠纺上衣 คำว่า 翠 หมายถึง เขียวขจี, เขียวมรกต และมีอีกความหมายหนึ่งคือ นกกระเด็น วลีดังกล่าวจึงแปลได้ว่า ชุดที่ถักจากขนนกกระเด็น หรือ ชุดที่มีสีเขียวสดใส ส่วนรองเท้าในต้นฉบับใช้คำว่า 金履 บางแหล่งข้อมูลอธิบายว่าเป็นรองเท้าที่ทำจากทองคำ บ้างว่าหมายถึงรองเท้าที่ถักด้วยเส้นด้ายทองคำ และบ้างก็ว่าหมายถึงรองเท้าที่เย็บปักถักร้อยอย่างสวยงาม โดยรวมแล้วสื่อความว่าเป็นชุดเครื่องแต่งกายที่มีความงดงาม พิถีพิถันและมีราคาสูง

^{๑๓} อาณาจักรถั่วฮ่าน 徐汗 ซึ่งอยู่บนเกาะนั้น มีคำอธิบายแตกต่างกันออกไป บ้างเชื่อว่าเป็นดินแดนในจินตนาการซึ่งไม่มีอยู่จริง หรือเกาะในเรื่องไม่ได้หมายถึงเกาะในมหาสมุทร แต่หมายถึงเกาะในทะเลสาบ บ้างก็ตีความว่าหมายถึงเกาะในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เช่น Nong Xueguan กล่าวไว้ว่าถั่วฮ่านอาจหมายถึงมาเลเซียหรืออินโดนีเซีย โดยเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีความสัมพันธ์กับชนเผ่าตองไต้ของจีนมาตั้งแต่สมัยราชวงศ์ฮั่น (农学冠, 《骆越文化孕育的灰姑娘故事》, 第 43 页.) ส่วน Wang Qing 王青 เชื่อว่าถั่วฮ่านหมายถึงอาณาจักร Tamian หรือ Tamihan ซึ่งอยู่ใกล้กับเกาะสุมาตราและอยู่ภายใต้อาณาจักรศรีวิชัย (王青, 《灰姑娘故事的传输地 - 兼论中民间故事流播中的海上通道》, 《民族文学研究》, 2006 年, 第 1, 第 13-18 页.)

ทะเล ชาวถ้าผู้เก็บรองเท้าได้นำมันไปขายให้กับคนจากอาณาจักร
 ถัวฮ่านนี้ ต่อมารองเท้าได้ตกไปอยู่ในมือของพระราชินี พระราชินี
 ให้บริวารรอบกายลองสวมรองเท้าหนังนั้นดู เมื่อคนที่เท้าเล็กที่สุด
 ลองสวมเข้าไปปรากฏว่าเท้ายังใหญ่กว่ารองเท้าถึงหนึ่งนิ้ว จึงให้
 ผู้หญิงในอาณาจักรทุกคนลองสวมรองเท้าดู ก็ไม่มีใครใส่ได้
 พอดีแม้สักคน รองเท้าหนังมีลักษณะเบาราวกับขนนก เมื่อสวม
 ใส่แล้วเหยียบลงบนพื้นหินจะไม่มีเสียงแม้แต่หน่อย พระราชินี
 ใคร่ตรองดูแล้วว่าชาวถ้าที่นำรองเท้ามาขายต้องได้มันมาด้วย
 วิธีไม่สุจริต จึงจับตัวชายผู้นั้นมาขังไว้และเค้นสอบ แต่สุดท้าย
 ก็ยังไม่ได้คำตอบว่าเจ้าของรองเท้าคือใคร พระราชินีจึงคาดเดา
 ว่าคงมีคนทำรองเท้าหลุดกลางทาง จึงสั่งคนให้ไปค้นหาตาม
 บ้านทุกบ้านในเผ่า่นั้น หากมีหญิงใดสวมรองเท้าได้พอดี ให้จับ
 ตัวมาเข้าเฝ้าพระราชินี

พระราชินี (มาที่บ้านของเย่เซี่ยน) ก็รู้สึกแปลกใจ ตรววจค้น
 ภายในบ้านจนพบตัวเย่เซี่ยน จึงให้นางลองสวมรองเท้าดู และ
 พบว่านางเป็นเจ้าของรองเท้าตัวจริง เย่เซี่ยนหยิบชุดถักขนนก
 และรองเท้าทองมาสวมใส่ เข้าเฝ้าพระราชินีด้วยรูปโฉมที่งดงาม
 ราวกับนางสวรรค์ นางได้กราบทูลความจริงทั้งหมดแก่พระราชินี
 พระราชินีจึงนำตัวเย่เซี่ยนพร้อมทั้งก้างปลาของนางกลับไปยัง
 อาณาจักรถัวฮ่าน ส่วนแม่เลี้ยงและลูกสาวต่างถูกหินตกใส่จน
 เสียชีวิต ชาวถ้ารู้สึกเวทนา จึงฝังพวกนางไว้บริเวณหลุมหิน
 ตั้งชื่อเรียกว่า สุสานหญิงเศร้า เป็นที่ที่ชาวถ้ามาทำพิธีบวงสรวง
 ชายหนุ่มเมื่อต้องการคู่ครองก็จะมาอธิษฐานขอหญิงสาว
 จากที่นี่

เมื่อพระราชพาเย่เขียนกลับไปถึงอาณาจักรถัวฮ่านก็แต่งตั้งให้นางเป็นมเหสี อยู่มาจนปีหนึ่ง พระราชาเกิดความคิดละโมภ อธิษฐานขอพรจากก้างปลาให้ตนได้ครอบครองหยกและของมีค่าจำนวนมากมายันับไม่ถ้วน ผ่านไปปีหนึ่ง เมื่ออธิษฐานอีกปรากฏว่าไม่ได้ผลตามที่ขออีกต่อไป พระราชาจึงนำก้างปลาไปฝังใต้ทะเลริมชายฝั่ง ไข่ไข่มุกหนึ่งร้อยดวงทับและใช้ทองคำกั้นไว้เป็นหมุดหมาย ต่อมาเกิดเหตุทหารก่อกบฏ พระราชาจะชุดอัณมณีขึ้นมาแจกจ่ายแก่ทหารของตน คาดไม่ถึงว่าภายในเวลาเพียงชั่วคืนเดียว กระแสน้ำทะเลกลับพัดพาจุดที่ฝังสมบัติหายไป จนหมดสิ้น

เป็นเรื่องที่เล่าโดยคนรับใช้เก่าแก่ในบ้านชื่อว่า หลี่ชื่อหยวน ชื่อหยวนเป็นชาวถ้ำจากยงโจว เขาจดจำเรื่องเล่าแปลก ๆ จากทางใต้ได้มากมาย^{๑๔}

นิทานเย่เตียนซึ่งมีอายุเก่าแก่ราว ๑,๒๐๐ ปี เรื่องนี้มีโครงเรื่องตามแบบเรื่อง AT510 ทั้งลูกเลี้ยงที่ถูกแม่เลี้ยงรังแก มีอำนาจวิเศษคอยช่วยเหลือ ต้องพิสูจน์ตัวตน จนสุดท้ายได้แต่งงานกับพระราชา นิทานเรื่องนี้ยังมีรายละเอียดบางประการที่คล้ายคลึงกับนิทานปลาปู้ทองของไทย เช่น อนุภาค^{๑๕} นางเอกได้รับความช่วยเหลือจากปลา ปลาถูกแม่เลี้ยงฆ่านำมาทำเป็นอาหาร ขณะเดียวกัน

^{๑๔} ผู้บันทึกต้นฉบับเดิมซึ่งระบุว่าฟังเรื่องราวนี้มาจากคนรับใช้ในบ้านชื่อหลี่ชื่อหยวน 李士元 โดยหลี่ชื่อหยวนมาจากแถบยงโจว 兖州 ซึ่งในปัจจุบันคือเมืองหนานหนิง 南宁 เมืองหลวงของเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง

^{๑๕} อนุภาค (Motif) หมายถึง องค์ประกอบเล็ก ๆ ในนิทานเรื่องใดเรื่องหนึ่งซึ่งมีลักษณะเด่นเป็นพิเศษ ซึ่งทำให้เกิดการจดจำและเล่าสืบทอดกันต่อ แบ่งเป็น ๓ ประเภทคือ ตัวละคร วัตถุ หรือสิ่งของ และเหตุการณ์หรือพฤติกรรม อ้างอิงจากประคอง นิมมานเหมินท์, นิทานพื้นบ้านศึกษา, กรุงเทพฯ: โครงการตำราคณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓, หน้า ๓๔-๓๙.

ก็มีองค์ประกอบที่คล้ายคลึงกับนิทานซินเดอเรลลาของตะวันตก เช่น การพิสูจนตัวตนของนางเอกด้วยการทดสอบสวมรองเท้า เรื่องเย่เซี่ยนจึงมีความสำคัญในฐานะเป็นแบบฉบับอันเก่าแก่ของแบบเรื่องซินเดอเรลลาทั้งของจีนและของโลก จากการวิเคราะห์ชื่อสถานที่และวัฒนธรรมที่สะท้อนในเรื่อง ประกอบกับการเปรียบเทียบเรื่องเย่เซี่ยนกับนิทานซินเดอเรลลาสำนวนปัจจุบันที่แพร่หลายในจีน ทำให้นักวิชาการส่วนใหญ่เชื่อว่าเรื่องเย่เซี่ยนมีที่มาทางเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง โดยน่าจะเป็นนิทานของชาวจ้วง 壮族 นิทานซินเดอเรลลาของชาวจ้วงที่แพร่หลายในปัจจุบันมีอยู่หลายสำนวน เช่น นิทานเรื่อง “ต้าเจียกับต้าหลุน” 达加和达伦 ซึ่งมีตัวละครหลักคือนางเอกชื่อต้าเจีย^{๑๖} กับแม่เลี้ยงและลูกสาวแม่เลี้ยงชื่อต้าหลุน มีโครงเรื่องดังต่อไปนี้^{๑๗}

๑. ต้าเจียถูกแม่เลี้ยงทารุณ (ถูกทุบตีและด่าทอ ถูกใช้ให้ทำงานหนัก ต้องกินเศษอาหารเหลือ ต้องใส่เสื้อผ้าขาดวิน)
๒. แม่เลี้ยงให้บททดสอบที่ยากเย็นกับต้าเจีย เช่น ให้ต้มน้ำโดยใช้ตะกร้าสานจากไม้ไผ่ให้ตัดแยกถั่วเหลืองและเมล็ดงาที่ปนกันอยู่ให้นำปอมาพั้นจนเป็นเส้น
๓. แม่แท้ ๆ ของต้าเจียที่ตายไปได้กลายร่างเป็นอีกา ออกอุบายช่วยต้าเจีย (เช่น นำดินเหนียวสีแดงมาทาตะกร้า ใช้ตะแกรงร่อนแยกถั่วเหลืองออกจากเมล็ดงา)
๔. แม่เลี้ยงฆ่าตัวตาย
๕. ต้าเจียนำหนังวัวและกีบเท้าวัวไปฝังไว้ใต้ต้นกล้วย
๖. เมื่อถึงงานขับร้องเพลงของชนเผ่า ต้นกล้วยได้เสกชุดผ้าไหมและรองเท้าปักลายให้กับต้าเจีย

^{๑๖} ในที่นี้ออกเสียงชื่อตัวละครตามการสะกดในภาษาจีนกลาง คำว่า ต้า ในภาษาจ้วงเป็นคำที่ใช้เรียกหญิงสาว เจีย หมายถึงลูกกำพร้า ส่วนหลุน หมายถึงน้องสาว

^{๑๗} 农学冠, 《跨越文化孕育的灰姑娘故事》, 第 39 页.

๗. ร่องเท้าปักกลายเป็นปลัดตกลงไปในน้ำ
๘. ชายหนุ่มเก็บร่องเท้าได้นำไปคืนให้กับตาเจีย ทั้งสองจึงได้แต่งงานเป็นสามีภรรยา
๙. แม่เลี้ยงไปตัดต้นไม้ซึ่งมีรังต่อ แม่เลี้ยงและลูกสาวถูกตัวต่อรุมต่อยจนตาย

นิทานชาวจ้วงสำนวนข้างต้นมีลำดับเหตุการณ์ที่คล้ายคลึงกับเรื่องเย่เซี่ยน นางเอกถูกแม่เลี้ยงกลั่นแกล้ง ใช้งานหนักหรือต้องทำภารกิจที่ยากลำบาก แต่มีอำนาจเหนือธรรมชาติคอยช่วยเหลือ ในที่นี้คือแม่แท้ ๆ ของ นางเอกซึ่งกลายร่างเป็นอีกาและวัว ทำให้นางเอกได้สวมชุดสวยงามไปร่วมงานของชนเผ่า มีอนุภาคการระบุตัวตนด้วยร่องเท้าเช่นเดียวกับเย่เซี่ยน ทำให้นางเอกได้แต่งงานกับพระเอก และสุดท้ายแม่เลี้ยงและลูกแม่เลี้ยงต่างถูกลงโทษจนเสียชีวิต รายละเอียดที่แตกต่างไปจากเรื่องเย่เซี่ยนก็คือ สัตว์ที่ช่วยเหลือนางเอกเปลี่ยนแปลงจากปลาเป็นอีกาและวัว ในสำนวนข้างต้นลูกสาวของแม่เลี้ยงคือตำหลุนยังมีบทบาทไม่มากนัก แต่ในนิทานสำนวนอื่นๆ ที่มีโครงสร้างซับซ้อนมากขึ้น มีการเล่าถึงเหตุการณ์หลังจากที่นางเอกแต่งงานกับพระเอก โดยนางเอกได้ถูกลูกสาวแม่เลี้ยงฆ่าตาย นิทานสำนวนที่มีชื่อว่า “ตำจ้ำกับตำหลุน” 达乍达仑 มีโครงเรื่องดังต่อไปนี้^{๑๔}

๑. แม่ของตำจ้ำได้กลายเป็นวัวตัวหนึ่ง พ่อของตำจ้ำแต่งงานใหม่กับแม่เลี้ยง แม่เลี้ยงให้กำเนิดลูกสาวชื่อตำหลุน
๒. พ่อของตำจ้ำไปต่างเมืองและส่งไหมกลับมาให้ตำจ้ำตำหลุนสองม้วน ตำหลุนมีแม่คอยช่วย จึงปั่นไหมเสร็จอย่างรวดเร็ว แต่ตำจ้ำปั่นไม่เสร็จแม้แต่เส้นเดียว

^{๑๔} 陈金文, 《中越灰姑娘型故事之比较》, 《文化遗产》, 2015 年, 第 2 期, 第 80 页.

๓. วัวให้ตำจ้ำนนำเส้นไหมไปวางในปากของมัน ผ่านไปสามวัน วัวถ่ายออกมาเป็นผ้าสีสังดงาม ตำหลุนลองนำเส้นไหมไปใส่ในปากวัว สามวันผ่านไปวัวถ่ายเป็นชี้วักลื่นเหม็นคละคลุ้ง
๔. แม่เลี้ยงต้องการจะฆ่าวัว วัวจึงบอกตำจ้ำนให้นำเนื้อวัวและกระดูกวัวไปฝังไว้ที่ใต้ต้นกล้วยฝั่งตรงข้ามกับประตูบ้าน
๕. ตำหลุนกับแม่เลี้ยงจะไปร่วมงานเลี้ยงที่บ้านยาย ก่อนออกไปได้มอบหมายให้ตำจ้ำนทำภารกิจที่ยากเย็นต่าง ๆ นานา
๖. วิญญาณวัวได้กลายเป็นอีกาคอยชี้แนะตำจ้ำนให้ทำภารกิจจนสำเร็จ และยังช่วยให้ตำจ้ำนได้ชุดผ้าไหม ตุ่มหูทอง กำไลหยก และรองเท้าเงิน ทำให้นางได้ไปร่วมงานเลี้ยง
๗. ระหว่างทางกลับจากงานเลี้ยง ตำจ้ำนทำรองเท้าข้างหนึ่งหล่นลงไปใต้สะพาน พระราชาเก็บรองเท้าเงินได้
๘. พระราชาใช้รองเท้าตามหาตัวตำจ้ำนจนเจอ ประกาศว่าจะแต่งงานกับตำจ้ำน
๙. ไม่นานตำจ้ำนได้ให้กำเนิดเจ้าชาย ตำหลุนใช้โอกาสตอนที่ตำจ้ำนกลับมาบ้านแม่ ผลักตำจ้ำนตกไปในบ่อน้ำ
๑๐. หลังเทศกาลตรุษจีน ตำหลุนแอบขึ้นเกี้ยวที่มารับตำจ้ำน สวมรอยว่าตนคือตำจ้ำน หลอกหลวงพระราชาจนสำเร็จ
๑๑. ตำจ้ำนได้กลายเป็นนก มาเปิดโปงและจัดการกับตำหลุน ตำหลุนจึงฆ่านกตาย
๑๒. บริเวณที่โยนนกทิ้งมีกอไผ่อกขึ้นมา ตำหลุนจึงพันกอไผ่ทิ้ง
๑๓. มีหญิงชราซื้อต้นไผ่ไป วันหนึ่งมีหญิงสาวปรากฏกายขึ้นมาจากต้นไผ่ หญิงสาวนั้นก็คือตำจ้ำน
๑๔. ตำจ้ำนให้หญิงชรา นำหวีผมและรากบัวมาต้มให้นางกิน หลังจากกินแล้ว นางก็กลับคืนสู่ร่างมนุษย์อย่างสมบูรณ์

๑๕. ต้าจ๋าให้หญิงชราเชิญพระราชามาที่บ้าน พระราชาจำต้าจ๋าได้จึงแต่งงานกับนางอีกครั้งและรับตัวนางกลับเข้าวัง
๑๖. ต้าหลุนเห็นว่าต้าจ๋ามีรูปโฉมงดงามมากขึ้นกว่าเดิม จึงสอบถามต้าจ๋าว่าเหตุใดผิวจึงทั้งขาวและนุ่ม ต้าจ๋าตอบว่าเพราะถูกแม่ นำร่างไปตำในครก จึงมีลักษณะเช่นนี้
๑๗. ต้าหลุนต้องการตำร่างตัวเองเช่นเดียวกับต้าจ๋า ผลปรากฏว่าถูกตำจนเสียชีวิตอยู่ในครกหิน

จะเห็นได้ว่านิทานต้าจ๋านี้มีความซับซ้อนมากขึ้นกว่าเรื่องเย่เซี่ยนเป็นอย่างมาก โดยเรื่องราวไม่ได้จบลงเพียงแค่การพิสูจน์ตัวตนด้วยรองเท้า และการแต่งงานระหว่างพระเอกกับนางเอก หลังจากแต่งงาน นางเอกถูกน้องสาวลูกแม่เลี้ยงฆ่าตายและสวมรอยแทน ทำให้เกิดการชงชิงระหว่างพี่สาวและน้องสาวตามมา โดยนางเอกมีการกลายร่างเป็นนกและต้นไม้ คล้ายคลึงกับเรื่องราวของเอ๋ออี้และอ้ายในนิทานปลาปูทอง นิทานซินเดอเรลลาแบบซับซ้อนซึ่งเกี่ยวข้องกับการแย่งชิงระหว่างพี่สาวและน้องสาวต่างมารดานี้ไม่ได้ปรากฏเฉพาะในนิทานของชาวจ้วง แต่ยังพบในนิทานของชนกลุ่มอื่น Liu Xiaochun 刘晓春 รวบรวมนิทานซินเดอเรลลาจากทางภาคใต้ของจีนไว้ได้ถึง ๓๕ จำนวน เป็นนิทานของชาวจ้วง ฮั่น จิง 京族 อี้ 彝族 ทิเบต 藏族 ม้ง 苗族 ไป่ 白族 ไท 傣族 ว่า 佤族 ลู่ยี่ 水族 ตั่ง (กัม) 侗族 นำซี 纳西族 และผู่หมี่ 普米族 ซึ่งกระจายอยู่ในเขตปกครองตนเองกวางสีจ้วง มณฑลกวางตุ้ง ยูนนานและกุ้ยโจว โดยเรียกนิทานกลุ่มนี้ว่านิทานของเขตวัฒนธรรมจินตอนใต้ Liu วิเคราะห์ว่าโครงสร้างของนิทานซินเดอเรลลาของเขตวัฒนธรรมทางใต้ของจีนมีสองรูปแบบหลัก คือ ๑) แบบพื้นฐาน (基本型) มีโครงเรื่องเช่นเดียวกับแบบเรื่อง AT510 หรือเรื่องเย่เซี่ยน และ ๒) แบบซับซ้อน (发展型) เป็นการผนวกรวมระหว่างแบบเรื่อง

AT510 กับแบบเรื่องเจ้าป่าวูง นิทานเจ้าป่าวูง^{๑๙} (蛇郎) เป็นนิทานเก่าแก่ของจีนที่แพร่หลายมากทางภาคใต้ ซึ่งมีโครงเรื่องดังต่อไปนี้^{๒๐}

๑. มีพ่อคนหนึ่ง เขามีลูกสาวหลายคน
๒. พ่อถูกรบเร้าจากปีศาจ^{๒๑} จำใจต้องยกลูกสาวคนหนึ่งให้เป็นภรรยา
๓. มีเพียงลูกสาวคนเล็กที่ยินยอมแต่งงานกับงู
๔. ลูกสาวคนเล็กใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและร่ำรวยเป็นอย่างมาก
๕. พี่สาวคนหนึ่งเกิดความอิจฉา จึงปลักน้องสาวตกลงไปในบ่อน้ำ จนจมน้ำตาย และตนเองสวมรอยเป็นภรรยาแทน
๖. น้องสาวที่ตายกลายเป็นนก ดุค่าพี่สาวซึ่งเป็นภรรยาตัวปลอม ขณะนางกำลังหิวผม นกจึงถูกฆ่านำมาทำอาหาร เมื่อสามีได้กิน เนื้อนกเข้าไปก็รู้สึกว่าร่อยถุกปาก แต่เมื่อภรรยาตัวปลอมกินเข้าไป กลับกลืนไม่ลง
๗. น้องสาวที่ตายกลายเป็นต้นไม้ต้นหนึ่งหรือต้นไม้ต้นหนึ่ง ภรรยาตัวปลอมรู้สึกรังเกียจ แต่สามีกลับรู้สึกชื่นชอบ ภรรยาตัวปลอมฟันต้นไม้ทิ้ง
๘. ภายหลังน้องสาวใช้การแปลงร่างครั้งแล้วครั้งเล่าจัดการกับภรรยาตัวปลอม จนภรรยาตัวปลอมเสียชีวิต

^{๑๙} 刘晓春, 《多民族文化的结晶 - 中国灰姑娘故事研究》, 《民族文学研究》, 1995 年, 第 3 期, 第 30-31 页.

^{๒๐} [德] 艾伯华注, 王燕生、周祖生译, 《中国民间故事类型》, 修订版, 北京: 商务印书馆, 2017 年 《中国民间故事类型》, 第 46 页.

^{๒๑} ในภาษาจีนใช้คำว่า เสอจิง 蛇精 จิง 精 ในนิทานพื้นบ้านของจีน หมายถึง อมนุษย์ประเภทหนึ่ง มีลักษณะเป็นสัตว์ พิษหรือสิ่งไม่มีชีวิตซึ่งสามารถกลายร่างเป็นคนได้ ในภาษาไทยไม่มีคำแปลตรงตัว มักจะใช้คำว่า ปีศาจ เช่น ปีศาจจิ้งจอก 狐狸精 ซึ่งไม่สอดคล้องกับลักษณะของ “จิง” เท่าใดนัก เพราะ “จิง” ในนิทานจีนมีทั้งที่ให้คุณและให้โทษกับมนุษย์ และนิทานจำนวนมากมีเนื้อหาเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างจิงกับมนุษย์

จะเห็นได้ว่าตั้งแต่ตอนกลางเรื่องของนิทานเจ้าบ่าวงูมีโครงเรื่องคล้ายคลึงกับนิทานซินเดอเรลลาแบบซับซ้อน กล่าวคือ นางเอกถูกนางร้ายฆ่าตาย จากนั้นนางเอกจึงกลายเป็นนกและต้นไม้ ใช้การแปลงกายหลายครั้งจนในที่สุดสามารถเอาชนะนางร้ายได้ Jin Ronghua 金荣华 ได้สรุปโครงเรื่องนิทานซินเดอเรลลาของจีน โดยอ้างอิงจากนิทานทั้งหมด ๔๐ จำนวน รวบรวมจากมากกว่า ๒๐ ชนเผ่า ซึ่งส่วนใหญ่เป็นชนกลุ่มน้อยทางภาคใต้ เช่น จ้วง ไท อี้ ไป่ จิง มั่ง ว้า เย้า 瑶族 หลี 黎族 บู้อี้ 布依族 เต้อั้ง (ปะหล่อง) 德昂族 จิ่งพั่ว 景颇族 ผู่หมี่ 普米族 ฮาหนี 哈尼族 โครงเรื่องที่ Jin Ronghua สรุปมีใจความดังต่อไปนี้^{๒๒}

หญิงสาวถูกข่มเหงจากแม่เลี้ยงและพี่สาวลูกแม่เลี้ยง ต้องอยู่อย่างลำบาก มักถูกทารุณและกลั่นแกล้งอยู่เสมอ แต่อุปสรรคทุกประการก็ผ่านไปได้เพราะได้รับความช่วยเหลือที่ไม่คาดฝัน ความช่วยเหลือเหล่านี้ อาจจะมาจากแม่นางเอกที่เสียชีวิตไปแล้ว จากเทพเทวดา หรือจากสัตว์ต่าง ๆ เช่น วิญญาณ จากเทพเทวดา หรือจากสัตว์ต่าง ๆ เช่น วิญญาณ ได้รับความช่วยเหลือที่ไม่คาดฝัน นางเอกจึงสามารถสวมชุดสวยหรูไปร่วมงานชุมนุมครั้งใหญ่ของชุมชนได้ เช่น งานวัดหรืองานเต้นระบำ ในงานดังกล่าว นางเอกได้พบกับชายหนุ่มซึ่งมีสถานะตำแหน่งสูงในชุมชนนั้น ชายหนุ่มรู้สึกหลงรักนางเอกเป็นอย่างมาก แต่ไม่สามารถรั้งตัวนางไว้ในงานครั้งนั้นได้ หรือไม่ทราบแน่ชัดว่านางเป็นใคร สุดท้ายสามารถใช้รองเท้าข้างหนึ่ง ที่นางเอกทำหลุดไว้ขณะรีบหนี ตามหาดัวนางจนเจอ คนรักทั้งสองจึงได้แต่งงานเป็นสามีภรรยา บางครั้งเรื่องราวดังกล่าวยังเพิ่มเนื้อหาในตอนท้าย หลังจากหญิงสาวแต่งงาน พี่สาว

^{๒๒} 金荣华, 《中国民间故事类型》(上册), 初版, 台北县新店市: 口传文学会, 2007年, 第183-184页.

ลูกแม่เลี้ยงซึ่งอิจฉาได้ปลักนางเอกตกบ่อน้ำจนจมน้ำเสียชีวิต จากนั้นสวมรอยนางเอกไปที่บ้านสามี นางเอกจึงปลอมตัวเป็นนกตัวหนึ่ง เหน็บแนมถากถางพี่สาวทุกวัน สุดท้ายจึงถูกพี่สาวฆ่าตาย จากนั้นนางเอกจึงแปลงร่างเป็นดอกไม้หรือพืชชนิดอื่น และเป็นมิตรกับเฉพาะสามีของตน หลังจากการกลายร่างและต่อกรหลายครั้ง สุดท้ายนางเอกได้กลับคืนสู่ร่างมนุษย์และเล่าเรื่องราวที่ตนถูกทำร้ายให้สามีฟัง ทำให้พี่สาวถูกลงโทษตามที่ควรจะได้รับ และสามีภรรยาได้กลับมาอยู่ด้วยกันอีกครั้ง

บททดสอบยากเย็นที่แม่เลี้ยงให้นางเอกทำ ที่พบบ่อย ๆ มีดังต่อไปนี้

๑. ให้ใช้ถังน้ำกันรั่วคู่หนึ่งไปตักน้ำมาเติมให้เต็มโอ่งน้ำ (ปลาและกุ้งตัวเล็กมาช่วยอุดรูรั่ว)
๒. ให้ตำข้าวเปลือกจำนวนมาก (นกฟุ้งหนึ่งมาช่วยจิกแทะ)
๓. ให้ทอผ้าจำนวนมาก (เทพธิดามาช่วย)

๐ การเปรียบเทียบระหว่างนิทานซินเดอเรลลาของชนกลุ่มน้อยตอนใต้ของจีนกับนิทานปลาบู่ทองของไทย

จากโครงเรื่องนิทานซินเดอเรลลาของชนกลุ่มน้อยตอนใต้ของจีนที่อ้างอิงถึงข้างต้น เมื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบกับโครงเรื่องนิทานปลาบู่ทองของไทยในเบื้องต้นแล้ว พบว่านอกจากอนุภาคที่ปรากฏโดยทั่วไปในแบบเรื่องซินเดอเรลลา เช่น นางเอกถูกแม่เลี้ยงและลูกแม่เลี้ยงกลั่นแกล้ง นางเอกได้รับความช่วยเหลือจากอำนาจวิเศษ นางเอกได้แต่งงานกับชายที่เป็นชนชั้นสูงยังมีอนุภาคร่วมกันที่น่าสนใจดังต่อไปนี้คือ

๑) อำนาจวิเศษจากสัตว์น้ำ การได้รับความช่วยเหลือจากอำนาจวิเศษนั้นเป็นองค์ประกอบสำคัญของนิทานแบบเรื่องซินเดอเรลลา ปรากฏทั้งในรูปของเทพเทวดา สัตว์ และพืชชนิดต่างๆ แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่

จากตัวอย่างนิทานที่อ้างอิงถึงข้างต้น จะเห็นได้ว่านิทานซินเดอเรลลาของชนกลุ่มน้อยตอนใต้ของจีนและไทยมีอนุภาคร่วมกันคือ อำนาจวิเศษที่เกี่ยวข้องกับสัตว์น้ำ ในกรณีของนิทานปลาบู่ทองจากทั้งสี่ภาคของไทย สัตว์ที่ปรากฏคือปลาบู่ทองหรือเต่าทองคำ ในกรณีของนิทานจากจีนตอนใต้ ส่วนวนที่ปรากฏอนุภาคสัตว์น้ำมีจำนวนไม่มากนัก นอกจากนี้ทานของชาวไทลื้อและไทได้คงในมณฑลยูนนาน ซึ่งมีปลาและเต่าเช่นเดียวกับนิทานของไทยแล้ว พบว่าส่วนวนที่ปรากฏอนุภาคสัตว์น้ำมีเพียงเรื่องเย่เซี่ยน ซึ่งมีอายุเก่าแก่มากกว่าพันปี โดยในเรื่องเย่เซี่ยนเลี้ยงปลาเช่นเดียวกับในนิทานของไทย นิทานส่วนวนปัจจุบันของชนกลุ่มน้อยตอนใต้ของจีนส่วนใหญ่จะเกี่ยวข้องกับอำนาจวิเศษที่มาจากงู เช่น เรื่องตำเจียกับตำหลุนของชาวจ้วงที่ได้ยกตัวอย่างข้างต้น

นอกจากนิทานของจีนและไทยแล้ว อนุภาคปลายังปรากฏในนิทานซินเดอเรลลาของเวียดนามอีกด้วย ในนิทานเรื่องเต็ม-กัมของเวียดนาม นางเอกของเรื่องชื่อ นางเต็มได้เลี้ยงปลาบู่ไว้ในบ่อน้ำ คล้ายคลึงกับนิทานปลาบู่ทองของไทย อนุภาคสัตว์น้ำที่ปรากฏในนิทานของจีนตอนใต้และเอเชียตะวันออกเฉียงใต้นั้น อาจเป็นสิ่งสะท้อนว่าคนในพื้นที่ดังกล่าวมีความสัมพันธ์ทางวัฒนธรรมมาเป็นเวลายาวนาน Liu Xiaochun วิเคราะห์ว่าอนุภาคปลาสะท้อนถึงวัฒนธรรมร่วมกันของกลุ่มชาติพันธุ์เก่าแก่ที่เรียกว่าชาวเยว่ 越 หรือ ไปเยว่ 百越 ซึ่งอาศัยอยู่ทางตอนใต้ของจีนไปจนถึงคาบสมุทรอินโดจีน โดยชาวเยว่มีวัฒนธรรมการเพาะปลูกข้าว และถือว่าสัตว์น้ำเป็นปัจจัยสำคัญในการดำรงชีวิต ก่อให้เกิดความเชื่อและการนับถือเทพเจ้าปลา ด้วยเหตุนี้จึงปรากฏอนุภาคปลาในนิทานส่วนวนเก่าแก่ของจีนตอนใต้ และนิทานของเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งเชื่อว่าสืบเชื้อสายมาจากชาวเยว่เช่นเดียวกัน^{๒๓} ทั้งนี้อนุภาคที่เปลี่ยนแปลงจากปลาไปเป็นงูในภายหลังนั้นอาจสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงของวิธีการผลิตจากระบบพึ่งพิงธรรมชาติไปสู่ระบบการเพาะปลูก^{๒๔}

^{๒๓} 刘晓春,《多民族文化的结晶 - 中国灰姑娘故事研究》,第 33 页.

^{๒๔} 农学冠,《骆越文化孕育的灰姑娘故事》,第 42 页.

๒) นางเอกถูกฆ่าโดยแม่เลี้ยงและลูกแม่เลี้ยง องค์ประกอบหนึ่งที่คล้ายคลึงกันของนิทานซินเดอเรลลาแบบซับซ้อนของจีนตอนใต้และไทยก็คือหลังจากนางเอกแต่งงานได้ถูกฆ่าโดยแม่เลี้ยงและพี่สาวหรือน้องสาวซึ่งเป็นลูกแม่เลี้ยง โดยมีเป้าหมายเพื่อสวมรอยแทนนางเอก วิธีการฆ่ามีความคล้ายคลึงกัน ในนิทานจีนนางเอกมักจะถูกผลักตกลงไปในบ่อน้ำ ส่วนในนิทานไทยนางเอกถูกผลักลงในกระทะน้ำเดือด

๓) การกรกลายร่างของนางเอกและแม่ของนางเอก ในนิทานซินเดอเรลลาทั้งของจีนตอนใต้และไทย พบว่ามีจุดที่เหมือนกันคือทั้งนางเอกและแม่นางเอกมีการกรกลายร่างหลายครั้งหลังจากเสียชีวิต โดยแปรเปลี่ยนไปอยู่ในรูปของสัตว์และพืช เช่น ปลา วัว อีเกา นกแขกเต้า ต้นกล้วย ต้นไผ่ ต้นมะเขือ ต้นโพธิ์เงิน โพธิ์ทอง และในตอนสุดท้ายนางเอกได้กลับคืนสู่ร่างมนุษย์ อนุภาคการกรกลายร่างนั้นสะท้อนถึงความเชื่อเรื่องวิญญาณที่มีมาแต่บรรพกาลของทั้งชาวไทยและชนกลุ่มอื่นๆ ในตอนใต้ของจีน ซึ่งเชื่อว่าสิ่งมีชีวิตทั้งคน สัตว์ และพืชล้วนมีวิญญาณสถิตอยู่ในกรณีของนิทานไทยยังสะท้อนถึงความเชื่อเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดหรือการกลับชาติมาเกิดตามหลักศาสนาพุทธ ซึ่งได้รับอิทธิพลมาจากอินเดียในภายหลัง

๔) แม่เลี้ยงและลูกแม่เลี้ยงต่างได้รับการลงโทษ ในนิทานซินเดอเรลลาทั้งของจีนตอนใต้และไทย แม่เลี้ยงและลูกเลี้ยงซึ่งกลั่นแกล้งทารุณนางเอกมาโดยตลอดต่างมีจุดจบเหมือนกันคือต้องพบกับความตาย สะท้อนถึงแนวคิดเชิงศีลธรรมและเป้าหมายของนิทาน ซึ่งต้องการให้ข้อคิดหรือข้อเตือนใจเกี่ยวกับการปฏิบัติตนและการอยู่ร่วมกันของคนในครอบครัว ในกรณีของนิทานไทยยังอาจมองได้ว่าเป็นแนวคิดทางพุทธศาสนาเกี่ยวกับการชดใช้กรรม

ขณะเดียวกันก็พบว่ามีอนุภาคที่แตกต่างกันระหว่างนิทานซินเดอเรลลาของจีนและไทย เช่น

๑) การพิสูจน์ตัวตนของนางเอก ในนิทานของจีนตอนใต้ตั้งแต่สำนวนโบราณอย่างเรื่องเย่เซี่ยนจนถึงสำนวนปัจจุบันที่แพร่หลาย พบว่าการพิสูจน์

ตัวตนของนางเอกเกี่ยวข้องกับรองเท้าเป็นหลัก โดยอนุภาครองเท้าที่ปรากฏสะท้อนถึงธรรมเนียมในการหมั้นหมายและแต่งงานของชนเผ่าซึ่งมีรองเท้ามาเกี่ยวข้อง ปรากฏในวัฒนธรรมของชาวจ้วง จิง ตัง เย้า และมู่เหล่า 佤族 ซึ่งมีธรรมเนียมการหมั้นหมายโดยใช้รองเท้า^{๒๕} แต่ในนิทานปลาบู่ทองของไทย วิธีการพิสูจน์ตัวตนนางเอกที่ใช้คือการเคลื่อนย้ายต้นโพธิ์เงินโพธิ์ทอง เนื่องจากต้นโพธิ์ถูกให้ความหมายว่าเป็นของสูงและศักดิ์สิทธิ์ในวัฒนธรรมไทย ตามคติความเชื่อที่ได้รับอิทธิพลมาจากพุทธศาสนา เกี่ยวข้องกับต้นพระศรีมหาโพธิ์ ซึ่งเป็นสถานที่ที่พระพุทธเจ้าประทับและตรัสรู้

๒) นางเอกไปร่วมงานเลี้ยงหรืองานเทศกาล ในนิทานของจีนตอนใต้ มักบรรยายถึงเหตุการณ์ที่นางเอกได้สวมชุดสวยงามไปร่วมงานเลี้ยงหรืองานเทศกาลของชุมชน เช่น งานขับร้องเพลงของชนเผ่า ซึ่งในวัฒนธรรมของชนเผ่างานดังกล่าวเป็นโอกาสที่หนุ่มสาวจะได้พบปะเกี่ยวพาราสีและเลือกคู่ แต่ในนิทานของไทยไม่มีอนุภาคดังกล่าว

๓) การเผชิญบททดสอบจากแม่เลี้ยง ในนิทานสำนวนต่าง ๆ ของจีนตอนใต้ปรากฏอนุภาคแม่เลี้ยงมอบหมายภารกิจต่าง ๆ ที่ยากเย็นให้นางเอกปฏิบัติ ซึ่งนางเอกทำสำเร็จทุกประการเพราะได้รับความช่วยเหลือจากอำนาจวิเศษ แต่ในนิทานของไทยไม่มีอนุภาคดังกล่าว

แม้จะมีรายละเอียดที่แตกต่างอันเป็นผลมาจากสภาพแวดล้อมทางวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน แต่เห็นได้อย่างชัดเจนว่านิทานซินเดอเรลลาของชนกลุ่มน้อยตอนใต้ของจีนและไทยนั้นมีอนุภาคและโครงสร้างคล้ายคลึงกันเป็นอย่างมาก โดยมีโครงสร้างแบบซับซ้อนที่เกิดจากการผสมผสานระหว่างแบบเรื่อง AT510 กับแบบเรื่องเจ้าบ่าวงู ใจความหลักของนิทานนอกจากบรรยายถึงความสัมพันธ์ระหว่างแม่เลี้ยงกับลูกเลี้ยงแล้ว ยังเน้นถึงการแก่งแย่งชิงระหว่างพี่สาวและน้องสาวต่างมารดา นิทานปลาบู่ทองของไทยกับนิทาน

^{๒๕} 刘晓春, 《多民族文化的结晶 - 中国灰姑娘故事研究》, 第 34-35 页.

ซินเดอเรลลาของชนกลุ่มน้อยตอนใต้ของจีนที่คล้ายคลึงกันนั้นเป็นรูปแบบนิทานซินเดอเรลลาที่มีความเก่าแก่ ซึ่งนักวิชาการเช่น Liu Xiaochun เชื่อว่ารูปแบบเรื่องซินเดอเรลลาดังกล่าวมีที่มาจากกลุ่มชาติพันธุ์ไปเยว่

คำว่า ไปเยว่ หรือ เยว่ร้อยจำพวก ปรากฏในเอกสารจากปลายยุคจ้านกว๋อ (ก่อน ค.ศ.๔๗๕ ปี-ก่อน ค.ศ.๒๒๑ ปี) ไม่ได้เป็นชื่อเรียกชนเผ่าใดชนเผ่าหนึ่ง แต่สื่อถึงชนมากมายหลากหลายกลุ่มที่กระจายอยู่ทางตอนใต้ของจีน^{๒๖} มีแนวคิดแตกต่างกันออกไปเกี่ยวกับอาณาเขตที่อยู่ของไปเยว่ โดยทั่วไปเชื่อว่าชาวเยว่กระจุกตัวอยู่ทางตะวันออกเฉียงใต้และตอนใต้ของจีนในพื้นที่เขตปกครองตนเองกวางสีจ้วงและมณฑลกวางตุ้งปัจจุบัน^{๒๗} ไปเยว่ยังมีความสัมพันธ์กับกลุ่มชาติพันธุ์ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ นักวิชาการ Zhao Minglong 赵明龙 เชื่อว่ากลุ่มจ้วง-ไท 壮泰族群 สืบเชื้อสายมาจากชาวลัวเยว่ 骆越 ซึ่งเป็นแขนงหนึ่งของไปเยว่ โดยชาวลัวเยว่มีการอพยพจากทางใต้ของจีนลงมาจนถึงคาบสมุทรมอินโดจีน กลุ่มจ้วง-ไท หมายถึงกลุ่มชนที่พูดภาษาตระกูลจ้วง-ไท^{๒๘} ซึ่งกระจายตัวอยู่ทางตอนใต้ของจีน ตอนเหนือของเวียดนาม ลาว ไทย ทางตะวันออกเฉียงเหนือของพม่า และในรัฐอัสสัมของอินเดีย จำนวนทั้งหมด ๒๙ ชนกลุ่มกลุ่มที่อยู่ในจีนได้แก่ ชาวจ้วง ไท^{๒๙} ตัง ลู่ย๋ ปู้อี หลี มู่เหล่า เหมานาน 毛南族 เกอเหล่า 仡佬族 และชาวหลินกาว 临高 บนเกาะไหหลำ Zhao เชื่อว่าด้วยเหตุที่มีต้นกำเนิดเดียวกัน ชาวจ้วง-ไท จึงมีลักษณะทางวัฒนธรรมหลายอย่างร่วมกัน เช่น ภาษาที่เข้คล้ายคลึงกันทั้งในด้านไวยากรณ์และคำศัพท์พื้นฐาน มีวิถีชีวิตและการผลิตที่พึ่งพิงการทำนาเป็นหลัก มีธรรมเนียมการนับถืออบและ

^{๒๖} 刘 郭伟川, 《论“百越”与岭南土著民族的历史关系》, 《历史文献研究》(总第31辑, 2012年, 第16-17页.

^{๒๗} 陈国强, 《百越民族》, 《科学》, 1985年, 第2期, 第31页.

^{๒๘} ในทางภาษาศาสตร์ของไทยมักเรียกว่าภาษาตระกูลไท-กะได (Tai-Kadai languages)

^{๒๙} ชาวไทลื้อและชาวไตคังในมณฑลยูนนาน

การประกอบพิธีกรรมบูชาเทพซึ่งเชื่อว่าจะทำให้ฝนฟ้าตกต้องตามฤดูกาล ัญญาหาร
อุดมสมบูรณ์ เป็นต้น^{๓๐}

จากการเปรียบเทียบอนุภาคนิทานประกอบกับการวิเคราะห์ข้อมูล
ประวัติศาสตร์ ทำให้ Nong Xueguan 农学冠 เชื่อว่าเรื่องซินเดอเรลลานั้น
มีต้นกำเนิดมาจากชนกลุ่มแขนงลั่วเยว่ โดยกล่าวว่า ชาวลั่วเยว่อาศัยอยู่แถบ
ลุ่มแม่น้ำจั่วเจียง 左江 ไหลผ่านทางตะวันตกของกวางสีและตอนเหนือ
ของเวียดนาม หลังสมัยราชวงศ์ฮั่น (๒๐๒ ปีก่อน ค.ศ.-ค.ศ.๘) ชาวลั่วเยว่
ได้แตกแขนงเป็นชนกลุ่มต่างๆ ในกวางสี ตอนเหนือของเวียดนาม มณฑล
ยูนนาน ไปจนถึงลาวและไทย Nong วิเคราะห์ว่านิทานซินเดอเรลลามีจุดกำเนิด
จากเมืองซินโจว 钦州 ในกวางสีซึ่งอยู่ติดทะเล แพร่กระจายผ่านการติดต่อ
ทางทะเลไปจนถึงยุโรป^{๓๑}

การวิเคราะห์ข้างต้นชี้ให้เห็นได้ว่า การศึกษาเปรียบเทียบนิทาน
พื้นบ้านเป็นแนวทางหนึ่งในการทำความเข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อมโยงทาง
เผ่าพันธุ์และวัฒนธรรมของชนกลุ่มต่างๆ นิทานซินเดอเรลลาเป็นหลักฐาน
หนึ่งที่บ่งชี้ถึงความเกี่ยวพันทางวัฒนธรรมและรากเหง้าที่มีร่วมกันของกลุ่มชน
ทางภาคใต้ของจีนและชาวไทย และสะท้อนถึงความเป็นไปได้ว่าคนในพื้นที่
ดังกล่าวอาจมีต้นกำเนิดมาจากที่เดียวกัน

^{๓๐} 赵明龙, 《试论骆越族群及其在东南亚的后裔》, 《百色学院学报》, 2016年, 第29卷, 第5期, 第33-41页.

^{๓๑} 农学冠, 《骆越文化孕育的灰姑娘故事》, 第43-44页.

๐ บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการเปรียบเทียบพบว่า นิทานซินเดอเรลลาของชนกลุ่มน้อยตอนใต้ของจีนและไทยมีโครงสร้างซับซ้อนเช่นเดียวกัน และมีอนุภาคหลายอย่างที่คล้ายคลึงกัน เช่น อนุภาคอำนาจวิเศษจากสัตว์น้ำ การกลายร่างหลายครั้งของนางเอกและแม่นางเอก นางเอกถูกแม่เลี้ยงและลูกแม่เลี้ยงฆ่าตาย แม่เลี้ยงและลูกแม่เลี้ยงถูกลงโทษ นิทานซินเดอเรลลาถือได้ว่าเป็นปรากฏการณ์หนึ่งที่สะท้อนถึงความใกล้ชิดทางวัฒนธรรมระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ทางตอนใต้ของจีนกับเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ โดยเฉพาะกลุ่มที่พูดภาษาจ้วง-ไท อย่างไรก็ตาม พบว่างานวิจัยที่ผ่านมาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบระหว่างนิทานพื้นบ้านของเขตวัฒนธรรมจีนตอนใต้และไทยยังมีไม่มากนัก และพบว่าส่วนใหญ่เป็นการเปรียบเทียบระหว่างนิทานของชาวจ้วงกับชาวไทย หรือนิทานของชาวไทยกับชาวไทยในมณฑลยูนนาน ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยต่อไปก็คือ การเปรียบเทียบนิทานของไทยกับชนกลุ่มน้อยอื่นๆ ในตอนใต้ของจีนทั้งกลุ่มที่พูดภาษาจ้วง-ไท และกลุ่มที่พูดภาษาตระกูลอื่น เช่น ชาวดั่ง ลูย๋ ปู้อี้ หลี จิง อี้ ซึ่งการศึกษาในลักษณะดังกล่าวจะทำให้สามารถมองเห็นสายสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มชาติพันธุ์ต่างๆ ได้อย่างชัดเจนและครอบคลุมมากขึ้นต่อไป

๒ เอกสารอ้างอิง

- ประคอง นิมมานเหมินท์. **นิทานพื้นบ้านศึกษา**. กรุงเทพฯ : โครงการตำรา
คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๔๓.
- วรปฐมา คำหมู่. “การศึกษาเปรียบเทียบวรรณกรรมเรื่อง นางอุทธร”. วิทยานิพนธ์
ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาภาษาและวรรณกรรมล้านนา, มหาวิทยาลัย
เชียงใหม่, ๒๕๓๕.
- ศิริภาพร ณ ถลาง. **ทฤษฎีคติชนวิทยา : วิธีวิทยาในการวิเคราะห์ตำนาน นิทาน
พื้นบ้าน**. กรุงเทพฯ : ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๒.
- Aarne, Antti, translated and enlarged by Thompson, Stith. *The Types of
the Folktale: A Classification and Bibliography*. Fourth Printing.
Helsinki : Academia Scientarum Fennica, 1987.
- [德] 艾伯华 (Wolfram Eberhard) 注, 王燕生、周祖生译. 《中国民间故事类型》.
修订版. 北京 : 商务印书馆, 2017 年.
- 陈国强. 《百越民族》. 《科学》, 1985 年, 第 2 期, 第 31-38; 78 页.
- 陈金文. 《中越灰姑娘型故事之比较》. 《文化遗产》, 2015 年, 第 2 期, 第 78-83 页.
- [唐] 段成式撰, 曹中孚校点. 《酉阳杂俎》. 上海: 上海古籍出版社, 2012 年.
- 郭伟川. 《论“百越”与岭南土著民族的历史关系》. 《历史文献研究》(总第 31 辑),
2012 年, 第 16-36 页.
- 金荣华. 《中国民间故事类型》(上册). 初版. 台北县新店市: 口传文学学会, 2007 年.
- 刘晓春. 《多民族文化的结晶-中国灰姑娘故事研究》. 《民族文学研究》, 1995 年,
第 3 期, 第 28-39 页.
- 农学冠. 《骆越文化孕育的灰姑娘故事》. 《广西民族研究》, 1998 年, 第 4 期, 第 29-33 页.
- 王青. 《灰姑娘故事的传输地 - 兼论中欧民间故事流播中的海上通道》.
《民族文学研究》, 2006 年, 第 1 期, 第 13-18 页.
- 赵明龙. 《试论骆越族群及其在东南亚的后裔》. 《百色学院学报》, 2016 年,
第 29 卷, 第 5 期, 第 33-41 页.